

Programmet för odlad mångfald, POM

Verksamhetsredovisning 2010

**Programmet för odlad mångfald, POM
Verksamhetsberättelse 2010**

**Eva Jansson & Jens Weibull
Centrum för biologisk mångfald, Alnarp**

Omslagsbild: Den fyllda kanelrosen 'Lövhult' i Foecundissima-Gruppen valdes ut av POM som den bästa av 27 lågvuxna kloner som studerades på Balsgård av Sveriges lantbruksuniversitet och POM. Sorten härrör från Lövhult i Södra Vi socken i Småland, där den odlats sedan åtminstone 1930-talet. 'Lövhult' introducerades i handeln på Rosens Dag 2010. Foto: Lars-Åke Gustavsson.

1. Generell genomgång

1.1 Aktörer och aktiviteter

Samordningssekretariatet för det nationella programmet för växtgenetiska resurser, också kallat Programmet för odlad mångfald eller POM, har under året bestått av Eva Jansson och Jens Weibull. Förutom samordnarna har i det inrättade inventeringssekretariatet ingått Lena Ansebo, Morten Rasmussen och Magnus Göransson från NordGen.

1.2 Ordinarie ledamöter i programrådet (i alfabetisk ordning)

<u>Namn</u>	<u>Representerande</u>
Agneta Börjeson	Jordbruksverket, sekreterare (t.o.m. april)
Torbjörn Ebenhard	Centrum för biologisk mångfald
Mats Havström	De botaniska trädgårdarna
Anna-Gretha Eriksson	Riksantikvarieämbetet
Hilde Nybom	SLU
Maria Nyman Nilsson	Friluftsmuseerna
Annette Olesen	Växtförädlingsföretagen
Helena Persson Hovmalm	Sveriges Pomologiska Sällskap
Maja Pettersson	Gröna näringens riksorganisation (LRF/GRO)
Morten Rasmussen	NordGen
Martin Sjødahl	Jordbruksverket, ordförande
David Ståhlberg	Jordbruksverket, sekreterare (fr.o.m. maj)
Göran Svanfeldt	Fritidsodlingens riksorganisation (FOR)
Jan Svensson	Formas
Mats Åberg	Sida

1.3 Möten och sammankomster

1. Övergripande POM-samordning
 - ▶ Projektledarmöten för diskussioner och strategisk planering av inventeringsarbetet anordnades 16/2, 17/4, 20/4, 8-9/6, 21/9, 26/10 samt 15/12.
 - ▶ Ett gemensamt nordiskt projektledarmöte hölls på NordGen 30/9
 - ▶ Det gemensamma inventeringssekretariatet för NordGen/CBM sammanträdde vid tre tillfällen: 11/2, 24/3 samt 3/5.
 - ▶ Koordinationsmöten mellan SJV och CBM hölls 25/3, 31/8 och 29/11.
 - ▶ Programrådsmöten hölls 15/4 på LRF i Stockholm och 13/10 på NordGen.
2. Seminarier och konferenser
 - ▶ POM var genom samordnarna och projektledarna aktiv medarrangör i CBM:s mångfaldskonferens ”Traditionell kunskap och biologiskt kulturarv” som anordnades i samarbete med Vänermuseet i Lidköping 6-7/10
 - ▶ Deltagande i arbetet med bevarandesorter bl.a. genom att medverka i hearing anordnad av Jordbruksverket 8/12
 - ▶ Medverka vid invigningen av Morlanda säteri, Orust, 27/8
 - ▶ Deltagande i utbildningskonferensen med temat *Kvalitet och kommunikation* anordnad av

LTJ-fakulteten SLU 25/8

- ▶ Medverkan i konferensen "Documentation and access to information and material of vegetatively propagated plants and forest resources. A PGR event supported by The Nordic-Baltic Mobility Program" 13-15/9 Tartu, Estland.
- ▶ Medverkan i Regiondag vid Göteborgs botaniska trädgård med temat Programmet för odlad mångfald 24/9
- ▶ Deltagande i arbetsseminarium med tema "Odling och förmedling av historiskt växtmaterial" 16-17/11, Hantverkslaboratoriet i Mariestad
- ▶ Deltagande i konferensen "Växter och växtnamn. Ett möte mellan botanik och språkvetenskap" 25-26/11, KSLA i Stockholm
- ▶ Deltagande i symposiet "Terroir - platsens själ - ger smaken", Matrundan på Österlen 5/3, Svinaberga

3. Projektplanering och -genomförande

- ▶ Medverkan i det samnordiska projektet "Phenotypic and molecular characterisation of genetic resources of Nordic timothy (*Phleum pratense* L.) (JW)
- ▶ Medverkan i utarbetande av ansökan till EU:s 7e ramprogram ("EUROGENEBANK") som dessvärre inte bifölls
- ▶ Deltagande i gruppdiskussion – en behovsinventering – ett underlag till SLUs rektors projekt "Hållbart akademiskt ledarskap" 7/12 Alnarp

4. Möten angående utvidgande av befintliga och bildande av nya lokala klonarkiv

- ▶ Gislövs byggnadsvårdscentrum 26/1 och 27/8
- ▶ Göteborgs botaniska trädgård 22/4

5. Övriga möten

- ▶ Möten i Alnarps trädgårdslaboratoriums styrgrupp 11/3 och 19/11 (EJ)
- ▶ Möten med POMs marknadsföringsgrupp 7/4, 7/6 samt 11/10 (EJ)
- ▶ Möten med Jordbruksdepartementet (Harriet Falck Rehn och Catharina Stenborg) i Stockholm 2/3
- ▶ Möte i arbetsgrupp kring hantering och publicering av molekylärgenetiska data på NordGen 18/3
- ▶ Möten mellan NordGen och samordnarna för de nordiska programmen 16/4 och 11/11
- ▶ Hearing på KSLA i Stockholm 27/5 i syfte att diskutera SKUDs framtid och finansiering
- ▶ Nordiskt projektledarmöte på NordGen 30/9
- ▶ Möten (okt-dec) med LTJs fakultetsledning och i utredningsgrupp med anledning av planerad överföring av POM från NL-fak/CBM till LTJ-fak
- ▶ Presentation av POM vid utdelning av *Nit och Redlighet* vid LTJ-fakulteten i Alnarp 10/12

6. Kurser med deltagande av samordnarna

- ▶ Föreläsningar på kursen *Advanced Plant Breeding and Genetic Resources* för PhD-studenter, SLU/Alnarp 18/11 (JW)
- ▶ Föreläsningar på kursen *Agroecology* för MSc-studenter, SLU/Alnarp 23/11 (JW)
- ▶ Biträdande handledare för landskapsarkitekt Petra Bengtsson som disputerade 5/2 med avhandlingen "Samspel i parkförvaltning Om skötselideal och förhållningsätt till biologisk mångfald i tre svenska parkförvaltningar" (EJ)

7. Externa uppdrag
 - ▶ CBM-ledamot i NAPTEK Nationellt program för lokal och traditionell kunskap (JW)
 - ▶ Representant i SLU/Alnarpfakultetens Trädgårdslaboratorium styrgrupp (EJ)
 - ▶ Svensk representant i FAOs möte i Tirana 19-20/5 om uppdateringen av den Globala Aktionsplanen (JW)
 - ▶ Ledamot av Steering Committee för den externa utvärderingen av ECPGR (European Cooperative Programme for Plant Genetic Resources) vilken avslutades i juli (JW)
 - ▶ Ledamot av Formas beredningsgrupp *The natural environment* (JW)
 - ▶ Ledamot av ECPGRs arbetsgrupp för *Avena* möte i Bukarest 21-23/10 (JW)
 - ▶ Svensk representant vid ECPGR Steering Committee 12th meeting, Bratislava 14-16/12 (JW)
 - ▶ Ledamot av Styrgruppen för Skånes byggnadsvårdcentrum i Gislöv (EJ)

8. CBM-relaterade möten
 - ▶ Månatliga möten i CBM:s ledningsgrupp (JW)
 - ▶ Möten i CBMs ämneskollegium 9/2, 3/6 och 28/10
 - ▶ Projektkonferens (planering, hantering och redovisning) i Uppsala 19/3
 - ▶ Budgetkonferens i Uppsala 19/10

9. Särskilda kommentarer kring några aktiviteter

Varumärket Grönt kulturarv

Arbetet med att ta fram ett varumärke för de växter som har samlats in inom ramen för programmet har under året pågått i en arbetsgrupp i nära samarbete med företrädare för branschen (GRO, E-planta) och Elitplantstationen. Av särskild vikt har det varit att försöka tillmötesgå branschens krav på att varumärket bör vara tydligt och lätt att känna igen, samt att det bör kunna reproduceras på etiketter och dekaler av olika slag. För ändamålet uppdrogs åt Henell Grafisk Form att utforma olika förslag till logotyp. Arbetsgruppen räknar med att ett färdigt förslag ska vara klart till januari/februari 2011.

Svensk kulturväxtdatabas SKUD

SKUD, som under perioden 2003-2005 fick stöd av POMs rambudget, har under en följd av år dragits med finansieringsproblem. Inför budgetåret 2011 ålades huvudmannen CBM ett kraftigt sparbeting vilket medförde att inga medel för driften av verksamheten kunde säkras. Efter att 12 december ha beskrivit det kritiska läget valde CBM att stänga databasen från årsskiftet. Stängningen medförde en våg av protester. Inledningen av 2011 har bjudit på en rad initiativ i syfte att säkra den fortsatta driften av verksamheten.

2. Rapporter från POMs olika uppdrag

2.1 Uppföljningsaktiviteter kopplade till Fröuppdraget (projektansvarig: Lena Nygårds)

Utmärkelsen Guldärtan

Jönköpings län - Peter Höglund och Eva Wettervik, Jönköping

Västerbottens län - Inga Irdalen, Karlsgård Lycksele

Södermanlands län - Håkan Svensson, Julita

Kom-Visa-Berätta

22 juni Petesgården i Hablingbo, Gotland – Rolf Engström och Lena Nygårds gör uppdrag tillsammans

Växtinsamling

Augusti-september Insamling av växter på Gotland till Perenn- och lökuppdraget

Matprojekt

10 februari Provs smakning av örter med Vasamuseets kokor

Uppfödning av Fröuppdragets material

Bönan 'Signe' odlades i Blekinge av jordbrukare Nils Börje Nilsson, Bräkne-Hoby

Fortsatt uppfödning av tre gråörter på Dingle Naturbruksgymnasium

POMs hemsida

Fortlöpande information om evenemang

Lokala klonarkiv

3 november Möte med Bengt Rosén och Lasse Pettersson DBW Gotland

Föredrag/kurs

15 mars Föredrag Vuxenskolan i Leksand

17 mars Föredrag Kulturbiohistorik kursen på Högskolan i Falun

10 april Föredrag Trädgårdshistoriskt seminarium i Falun

20 maj Föredrag på Norrbys, Gotland för handläggare för kulturresevat, länsstyrelserna

7 augusti Invigning av Lapplands kulturbotaniska trädgård

Seminarium

18 februari Boksläpp *Nycklar till kunskap*, KSLA

6-7 oktober CBM:s mångfaldskonferens i Lidköping

25 november Växtnamnskonferens KSLA

Publikationer

"Nytt liv för Signe" – Biodiverse

Traditioner kring gravsmyckning – Gutabygd, Gotland Hembygdsförbunds årsbok

Projektledarmöten

15-16 februari projektledarmöte Alnarp

15 december projektledarmöte Alnarp

Nya samarbeten

25 februari Möte med Viktoria Lange om Fröutställning på Rosendal 2011

Möte med Birgitta Watz, professor i måltidskunskap Grythyttan inför en utställning och skrift om arter med föreningen *Baljväxter i Sverige*, Camilla Gard

Övrigt

Formulering av gemensamt pressmeddelande för alla uppopen inför slutinventeringsåret 2010

2.2 Frukt- och bäruppropet (projektansvarig: Inger Hjalmarsson)

Under verksamhetsåret 2010 arbetade projektledaren för Frukt- och bäruppropet heltid vid CBM. Arbetstiden omfattade 95 % för POM och 5 % för SEEDNet.

Projektledarens uppdrag inom POM inkluderar såväl uppropet som uppbyggnaden av den nationella genbanken för frukt och bär. Inom ramen för genbanksarbetet upprätthålls kontakter med fjorton lokala klonarkiv, varav tre besökts under året. Utbetalningar av bidragsmedel till klonarkiven har liksom föregående år gjorts via CBM/SLU (se separat redovisning till SJV). Projektledaren har också varit arrangör för möte med klonarkivsvårdare med besök i Alnarp och POMs mellanlager för frukt och bär i Stubbaröd. Vidare har projektledaren tagit aktiv del i POMs arbete med förberedelser för etableringen av den centrala samlingen, främst vad gäller arbetet med skötselhandbok och kontakter med fältansvariga.

Under året har virustestning och -rensning av genbanksmaterial fortgått i samarbete med virusexpert Gunilla Åhman, ScanBi Diagnostics AB. Beträffande jordgubbar och hallon sker även test för allvarliga svampsjukdomar. Svamptesterna görs efter anvisningar från SJV. Material angripna av vissa allvarliga svampsjukdomar måste enligt SJVs föreskrifter förstöras och så var fallet för tre av POMs hallonsorterna som visade sig vara infekterade av *Phytophthora fragariae* var. *rubi*. Vad gäller dessa sorter måste POM nu börja om från början med nytt material som ånyo får genomgå aktuella test- och rensningsprogram.

Färdigtestat och rensat material överförs till Elisabet Nilsson, Stiftelsen Trädgårdsodlingens Elitplanstationen (EPS). Målsättningen med att låta EPS ta hand om materialet är att det ska bevaras med bibehållen sundhet i s.k. kärnplantväxthus (gäller bär och stenfrukt) eller elitplantfält (gäller under en övergångsperiod kärnfrukt). I december 2010 fanns cirka ett halvt dussin frukt- och bärsorter hos ScanBi, samtidigt som EPS å POMs räkning bevarade 105 sorter. Under våren lämnades sexton äpplesorter som behandlats vid ScanBi vidare till Stångby plantskola för uppförökning. Projektledaren och ansvariga vid ScanBi och EPS har under året hållit två möten. Höstmötet var förlagt till POMs mellanlager i Stubbaröd.

När det gäller budskapet om frukt- och bäruppropet, så har detta förmedlats till den intresserade allmänheten på olika sätt. Föreläsningar har hållits i samband med arrangemang i Malmö och Göteborg. Broschyrer har lämnats till museer, mässor och föreningar. Vidare har projektledaren medverkat med information och sortbedömning i anslutning till årets äppledagar i Urshult, Nävlinge och Stubbaröd samt Skillinge krusbärsfestival. I samband med den senare genomgicks och dokumenterades ett 40-tal krusbärsprov som lämnats in av festivalsdeltagare.

Frukt- och bäruppropets hemsida har kompletterats med berättelser om inventeringsfynd och pomologiska historier. I tillägg kan nämnas att hemsidans ”Veckans växt” har varit ett sätt att efterlysa sorter av specifika växtslag. Sammanlagt har ett sjuttiototal nya tips med stor geografisk spridning inkommit. Intressanta tips har följts upp och kontakter har upprätthållits med engagerade inventerare.

Under vårvintern samlade projektledaren in ympris från äldre träd av äpple, paradisäpple, päron och körsbär i Bohuslän. Bland annat kunde erhållas ympris av Sesterviken - en lokal bohuslänsk körsbärssort, tillika mandatsort, som hittills saknats i POMs klonarkivssortiment. Förökningsmaterial insamlades också i Skåne samt beställdes från inventerare, däribland kvitten från Bergianska trädgården, persika från Borlänge, päron från Uppsalatrakten och äpple från Bergslagen. Parallellt med insamlingen av ympris skedde också uppföljning av hasseltips och insamling av kvistar till projektet ”Kartläggning av molekylära markörer hos hassel” var till projektmedel beviljats genom SJVs FoU-verksamhet.

Under sommaren besöktes tipslokaler i Blekinge, Småland och västra Skåne. I samband härmed insamlades förökningsmaterial av bär, exempelvis svarta vinbär planterade på 1910-talet, vita vinbär med anor från 1800-talet samt två äldre namngivna krusbärssorter. Förökningsmaterial av bär har även erhållits från andra platser i landet. Bland annat har, liksom tidigare, revplantor av äldre jordgubbs- och smultronsorter mottagits per post. Jordgubbsmaterial som planterats i mellanlagrets ny-anlagda bänkgård 2009 har i möjligaste mån bedömts och fotograferats.

I augusti studerades rotäkta plommon och dito korsningar mellan plommon och slånbär (s.k. terson) på Österlen. Under hösten skedde insamling av mullbärssticklingar, bland annat från äldre träd av *Morus nigra* L. i Alnarp, Svalöv och Malmö. Mullbärssticklingarna, liksom övriga i projektet inkomna sticklingar, tas om hand och rotas i mellanlagret i Stubbaröd. Under året har även kvarvarande växtmaterial i den hundraåriga frukt- och bärträdgården vid landsarkivet i Lund gått igenom. I månadskiftet oktober/november besökte projektledaren Gamleby, varifrån plantor av en intressant äldre kvittensort kunde erhållas jämte sticklingar av två olika vindruvssorter.

Under hösten mottogs en tredje omgång inventeringsfynd om cirka 35 träd för utplantering i mellanlagret. Merparten av träden utgörs av äpple men där finns även päron, mirabeller och ett antal kvittenfynd. Samtliga träd planteras på 4 x 4 meters avstånd. Äpplena förökas på grundstammen A2, som ger tidig bördighet. Vissa träd, som planterades under 2008 och 2009, har redan börjat bära frukt.

I tillägg har projektledaren under året deltagit i POMs projektledarmöten och workshop om molekylära markörer. I samband med höstens projektledarmöte arrangerades en personalutflykt till mellanlagret i Stubbaröd. Under den guidade turen medverkade värdparet Karin och Viktor Trajkovski med information om provodlingsverksamheten.

Härutöver har projektledaren representerat Sverige vid ECPGR *Prunus* arbetsgruppsmöte i Italien den 6-10 september 2010.

2.3 Perennuppropet (projektansvarig: Linnea Oskarsson)

Inventeringsrapporter och tips från allmänheten

Inom perennuppropet inventeras och dokumenteras prydnadsperenner odlade i Sverige före 1940. 2010 var sista året som uppropet aktivt letade äldre perenner och den sista december avslutades inventeringsfasen av uppropet. Information om att 2010 var det sista året att lämna tips om växter fördes ut bland annat genom artiklar, föredrag och deltagande på mässor. Under året kontaktade 66 personer uppropet via brev eller mejl och berättade om äldre perenner. Uppropets inventerare var mycket aktiva och sände in sammanlagt 118 inventeringsrapporter under 2010. Detta betyder att när inventeringsfasen avslutades vid årsskiftet hade sammanlagt 694 personer kontaktat uppropet via brev eller mejl sedan starten 2003 och sammanlagt 312 inventeringsrapporter skickats in av uppropets inventerare. Allt som allt hade flera tusen perenner rapporterats in till uppropet eftersom ett brev eller en inventeringsrapport kunde innehålla mellan en och 60 perenntips. I flera brevtips nämndes även växter från andra växtgrupper. Dessa tips lämnades vidare till respektive upprop.

Mässor, media och fördrag

Information om uppropet spreds både av projektledaren och av uppropets inventerare. Projektledaren deltog i mars på trädgårdsmässan Din Trädgård som ägde rum i Örebro, i maj på en trädgårdsdag på Huseby Bruk utanför Växjö samt på Alnarpsdagen och i september på Trädgårdsdagen i Enköping, på Skördefesten på Vallby friluftsmuseum i Västerås, på Perennfestivalen i Alnarp samt på den biologiska mångfaldens dag på Skånes djurpark. I somras deltog projektledaren även i två kom- och-visa-dagar arrangerade i Båstad respektive Kinna av POM: s rosupprop. Perennuppropet presenterades även på Nordiska Trädgårdar i Älvsjö.

Föredrag om uppropet höll projektledaren bland annat på Regiondagarna i Göteborg, på kursen Bebyggelsemiljöns gröna kulturarv vid SLU i Alnarp och för trädgårdsföreningen i Falkenberg. Ett urval insamlade perenner, eventuellt intressanta för introduktion i handeln, presenterades av projektledaren på Perennagruppens årsmöte i februari. Uppropets inventerare presenterade inventeringen vid ett flertal arrangemang, bland annat på trädgårdsmarknaden på Forslundagymnasiet i Umeå, på skördefesten på Hildasholm i Leksand samt på Studieförbundet Vuxenskolans inspirationsdagar i Uppsala.

Artiklar om perennuppropet förekom bland annat i Gotlands Allehanda, Hemmets Journal och Koloniträdgården (se bifogad artikellista).

Information om perennuppropet har även funnits att hämta på uppropets hemsida. Sidan har kompletterats och förnyats under året.

Uppföljning av tips och insamling av växter

Ett arbete som tog mycket tid under 2010 var att följa upp de tips som kommit in till uppropet. Projektledaren ringde och mejlade de trädgårdsägare som kontaktat uppropet för att få mer information om de äldre perennerna. Under året gjorde projektledaren fyra längre resor för att inventera trädgårdar och samla in perenner för provodling. Resorna gjordes tillsammans med projektledarna för träd- och buskuppropet och/eller lök- och knöluppropet och gick till Småland, Gotland, Stockholm samt Västergötland. Förutom dessa gjordes även flera kortare insamlingsresor i Skåne och i Göteborgsområdet. Uppropets inventerare gjorde en mängd resor i sina respektive hemtrakter och var en viktig hjälp i uppföljnings- och insamlingsarbetet.

Referensgruppsmöten

Uppropets referensgrupp samlades vid tre tillfällen under året. Vid mötena diskuterades bland annat vad som gjorts under året, introduktion av äldre perenner i handeln samt vilka perenner som borde samlas in för provodling. Vid mötet i juli studerades de insamlade perennerna på provodlingsfältet.

Provodling

När året startade stod 590 kollektorer på perennupppropets provodlingsfält. Under året skickade projektledaren ut brev till trädgårdsägare med perenner som referensgruppen bedömt vara intressanta och under hösten planterade projektledaren ytterligare 400 kollektorer så att det vid årsskiftet fanns 990 kollektorer, exklusive referensplantor, på fältet. Sammanlagt provodlades perenner från 72 olika släkten. Pioner, iris, flox och dagliljor var de vanligast förekommande släktena. Fotografering och utvärdering av de insamlade perennerna fortsatte i liten skala. Skötseln av perennerna gjordes i huvudsak av personalen på Trädgårdslab, men uppbindning, gödsling av pioner, föryngring av en del kollektorer samt bortklippning av fröer under vår och höst gjordes av projektledaren.

I juli 2010 skickade projektledaren ut ett brev till de trädgårdsägare som skänkt växter under föregående år och berättade att delningen tagit sig och hur det fortsatta arbetet med de insamlade växterna såg ut.

Databasen

Under året registrerades ett fåtal trädgårdar i POMs inventeringsdatabas.

Inventerare och återträffar

Projektledaren höll kontakten med inventerarnätverket genom mejl, telefon och hemsida. Massmejl med information om vad som hänt inom uppropet skickades ut till gruppen ett par gånger under året. Under sommaren hölls två återträffar för inventerarna. Återträffarna ägde rum i Malmö och Alnarp och hölls tillsammans med projektledaren för lök- och knölupppropet. Sammanlagt deltog 47 inventerare på återträffarna som sträckte sig över vardera två dagar.

Studiebesök

I maj besökte projektledaren tillsammans med en av POM:s samordnare den anrika pionplantskolan Pivoines Riviére utanför Crest i Frankrike för att studera odlingen samt plantskolans utbud av äldre sorter. Plantor av flera äldre sorter köptes in för att användas som referenssorter vid sommarens DNA-undersökning av de pioner som samlats in inom ramen för perennupppropet.

DNA-studier

I början av året skrev projektledaren en redovisning för den undersökning om genetisk diversitet i bondpioner som genomfördes under 2009 med hjälp av Jordbruksverkets FoU-medel. Under sommaren och hösten genomfördes, också med hjälp av FoU-medel, en undersökning av den genetiska variationen bland de pioner, undantaget bondpioner, som provodlas av perennupppropet. Analyserna gjordes av NordGen. Under hösten skrevs en ny ansökan inför 2011.

2.4 Lök- och knölupppropet samt krukväxtupppropet (projektansvarig: Karin Persson)

2010 var ett spännande år för Lök- och knölupppropet och framförallt krukväxtupppropet som var inne på sitt andra år. Det var det sista inventeringsåret, därför har mycket tid lagts ner på att informera

och nå ut med uppropen. Två personer jobbade under året med uppropen projektledaren Karin Persson (80 %) och Anita Ireholm (50 %).

Vid årets slut hade de kommit in till lök- och knöluppet 500 brev med över 1400 tips. Till krukväxtuppropet hade det kommit in över 560 brev om över 900 tips om äldre krukväxter. Det har kommit flest tips om narcisser, tulpaner, dahlior, liljor, kaktusar, amaryllisväxter, begonior och pelargonior.

I början av året skrev projektledaren en bok ”Att inventera lök- och knölväxter, en handledning”. Den handlar om äldre lökar och knölar som man kan hitta i äldre trädgårdar. En beskrivning på hur växterna ser ut, deras odlingshistoria, egenskaper och ursprung.

Inventeringsresor och mässor

Under året gjordes fyra längre inventeringsresor för att samla in lökar och knölar. Oftast tillsammans med projektledarna för perennuppropet och träd- och buskuppropet.

Småland 28 - 30 april

Gotland 31 maj – 3 juni

Öland 29 – 31 maj

Västergötland 15 juni – 18 juni

Eftersom det var sista året som uppropen var igång besöktes många mässor och trädgårdsdagar under året för att få in fler tips och sprida informationen om uppropen.

Nordiska trädgårdar, Älvsjö 8 – 11 april

Trädgårdsdag, Huseby Bruk, 1 maj

Krukväxtbyttardag, Rosendal, Stockholm 29 – 30 maj

Alnarpsdagen 30 maj

Trädgårdsfest, Sofiero, Helsingborg 27-29 augusti

Trädgårdsdag, Enköping 4 september

Skördefest, Vallby, Västerås 5 september

Kom-och-berätta dagar, Skansen 11-12 september

Två större utställningar var uppropen med på, Observatoriet, Stockholm – *Tulipae Hortorum* 12 mars – 31 augusti och Skansen - Krukväxter 1 juni – 15 september. På dessa utställningar presenterades uppropen och vad som hade kommit in till dem. Båda var mycket uppskattade.

Återträffar

Två återträffar anordnades i Malmö/Alnarp för våra inventerare. Detta skedde tillsammans med perennuppropet eftersom vi har samma inventerare. Båda träffarna skedde under två dagar i augusti 14-15 och 28-29. Totalt kom ca 50 inventerare. Detta var även avslutning på deras stora arbete som de har gjort för POM de sista åren, men nätverket kommer att finnas kvar. Första dagen i Malmö hade vi olika föreläsningar och på söndagen var vi i Alnarp och tittade på provodlingarna och fick information om NordGen och SLU:s Trädgårdslaboratorium.

Konferenser och möten

Under CBMs Mångfaldskonferensen i Lidköping 6-7-oktober, var projektledaren med och berättade om uppropen. Temat för årets konferens var *Traditionell kunskap – Biologiskt kulturarv*.

I november månad var projektledaren på möte i Tøyen i Oslo. De botaniska trädgårdarna i Norge hade tillsammans med norska Plantearven möte och vi var inbjudna till att berätta vad som hade hänt inom POM och uppropen.

Två referensgruppsmöten anordnades under året ett för vardera upprop.

Krukväxtupppropet, 9 mars, gick vi igenom de större släkterna där det hade kommit in flest tips och på den variation som fanns bland dessa tips.

Lök- och knölupppropet, 21 maj, koncentrerade vi oss framförallt på tulpanerna på provodlingsfältet som blommade som vackrast.

Provodlingen

- Lök- och knölupppropet

På provodlingsfältet på Alnarp finns det vid årets slut närmare 700 kollekt av lökar och knölar. Det är framförallt tulpaner, narcisser, dahlior och olika liljor. Ca 70 av kollekterna är referenssorter på tulpaner och narcisser. Mycket tid och arbete har gått till att plockat upp och rensa närmare 300 kollekt av tulpaner och narcisser. Lökarerna hade stått två år på provodlingsfältet och det var dags att ta upp och dela på lökarna och tog bort lökar som var sjuka. Detta gjordes under några veckor i juli. I september åter planterades kollekterna igen i nya bäddar. Arbetet med dahlorna har gjorts med att gräva ner dem på våren och upp på hösten. Detta tar mer tid än man tror, sammanlagt ca tre veckor.

- Krukväxter

När det gäller krukväxtupppropet finns det ingen provodling som de övriga uppropen har. Istället kommer vi att ha enskilda pilotprojekt. Ett av dessa kom igång under året. Det var Pelargonsällskapet som tog kontakt med upppropet och undrade hur de kunde hjälpa till. Det ledde till att vi beslöt att ta in sticklingar på pelargonier och provodlar dessa hos tre mycket kunniga personer knutna till sällskapet. 48 kollekt finns idag hos dessa personer och under 2011 ska materialet utvärderas och ev. sortbestämmas. Tidigare har det gjorts två upprop på pelargonier, 1990-talet och 2001. De mest intressanta plantorna från dessa två upprop finns idag bevarat på Uppsala Botaniska trädgård. Vi har fått sticklingsmaterial där ifrån för att kunna jämföra med våra egna pelargonier.

FoU-projekt

Under året har DNA-analys gjorts på tulpaner. Vi fick pengar från jordbruksverkets Fou-projekt. 110 kollekt analyserades med DNA-markören ISSR, varav 10 styckena var äldre kända sorter, 91 styckena var äldre svenska trädgårdstulpaner och 9 lökar vildtulpaner från 3 populationer i Sverige.

Övrigt

Arbetet med att flytta över narcissdatabasen på NordGen till inventeringsdatabasen har påbörjats. Tanken är att allt ska ligga på samma plats. Detta kommer att fortsätta under 2011.

2.5 Rosupppropet (projektansvariga: Lars-Åke Gustavsson och Henrik Morin)

Referensgruppen

Två möten har hållits i referensgruppen, båda i form av telefonmöten, den 28 april och 28 oktober. Frågor som berör fältarbetena med planering av det sista årets inventeringar, insamlingarna av ros-material och provodlingen har stått i fokus vid referensgruppens sammanträden. Protokollen från mötena biläggs denna rapport som bilaga 1 och 2.

Övergripande planerings- och projektledarmöten

Flera arbetsmöten har hållits, främst tillsammans med POM:s samordnare och företrädare från andra POM-projekt. Hittills erhållna resultat i respektive projekt har redovisats och diskuterats. Därutöver har databasen, insamlingarna, provodlingen, centrala samlingen, klonarkiv och bevarandefrågor med bl. a. kriterier för bevarande stått i fokus på dessa möten.

Information, marknadsföring, utbildning

Under året har POM, främst genom projektledaren och bitr. projektledaren, deltagit i en rad publika aktiviteter, av vilka några särskilt ska framhållas. POM har

- medverkat i FOR:s monter och med dagliga föredrag på Nordiska Trädgårdar i Älvsjö i mars.
- medverkat med föredrag på Bomässan i Nyköping i mars.
- medverkat på trädgårdsdagar i Linköping i maj och juli.
- medverkat med föredrag på en Regiondag i Göteborgs botaniska trädgårds regi i september.
- medverkat med föredrag vid invigningen av byggnadsminnet Källängsparken, Vimmerby, i september.
- medverkat med information på CBM:s Mångfaldskonferens i Lidköping i oktober.

Biträdande projektledaren har hållit föreläsningar med POM-relaterat innehåll på naturbruksgymnasierna i Norrköping och Umeå samt på Göteborgs universitet (hantverksuniversitetet) och landskapsingenjörsprogrammet på Alnarp.

Projektledaren och biträdande projektledaren har hållit ett 20-tal föreläsningar för trädgårdsföreningar och hembygdsföreningar där information om POM:s verksamheter varit huvudämnet alternativt ett betydande inslag av föreläsningen, bl.a. i Anderslöv, Helsingborg, Göteborg, Söderköping, Norrköping, Engelsberg, Karlskoga och Ammarnäs.

Därutöver har enskilda inventerare hållit ett tjugotal POM-inriktade föredrag, från Skåne i söder till Lappland i norr. Bland inventerarna har Åke Karlsson och Mariana Mattsson varit de flitigaste föreläsarna.

Under ”Veckans växt” på POM:s hemsida beskrev Henrik Morin och Henny Johansson några intressanta rosfynd som gjorts under inventeringen. Henrik skrev om proliferering och beskrev bergrosen (*Rosa pendulina*) och ”Ammarnäsrosen”. Henny berättade om ”Olivias ros” och ”Kungälvrosen”.

Under verksamhetsåret har POM:s arbete uppmärksammats väl i Svenska Rosensällskapets medlemstidning Rosenbladet.

Projektledaren deltog i symposiet ”Växter och växtnamn” på KSLA i november.

Rosens Dag med Årets Ros och Årets POM-ros

Den 2 juli, då Rosa har namnsdag, firas rosen på Rosens Dag. Rosens Dag är inte bara en dag då rosens firas, utan också ett kunskapsprojekt som syftar till att bygga upp en marknadsföringsplattform och att öka intresset för och kunskapen om rosor och rosodling hos både allmänheten och personer som arbetar med försäljning av rosor i Sverige.

Under året har projektet haft ett stort utrymme i media. Projektets utbildningsdagar i Åkarp och Nässjö, i första hand för butikspersonal, har varit välfyllda och uppskattade.

Projektets tre första år avslutades 2010. För de kommande tre årens verksamheter beviljade SLUT nya medel för två projekt: ”Vidareutveckling av värdekedjan i koncepten Rosens Dag och Årets Ros” respektive ”Kvalitetslyft för rosor i Sverige”. Se vidare bilagorna 1 och 2.

Till Årets Ros 2010 utsågs LEONARDO DA VINCI.

Den första POM-rosen introducerades i handeln under året. ‘Lövhult’, en tidigt blommande och lågväxande klon av fylld kanelros, utsågs till Årets POM-ros 2010. Se vidare bilaga 5.

Sommarens fältarbeten

Fältarbetena har till största delen utgått från rosor som visats upp på ”Kom och visa-aktiviteterna”. Äldre och nya tips som inkommet via brev, mejl och personliga kontakter följdes också upp under året. Särskilda punktinventeringar genomfördes i några orter med gammal bebyggelse.

Sammantaget arrangerades 90 ”Kom och visa-aktiviteter”, 44 fler är föregående år, allt från Ystad till Kiruna. Det blev således en värdig och kraftfull slutspurt för arbetet att eftersöka äldre svenska kulturrosor.

Särskilda resurser avsattes för att inventera de fjällnära kulturbygderna, i praktiken trädgårdar inom klimatzonerna 7 och 8. Delar av Lappland och Norrbotten samt Jämtland och Härjedalen genomfördes tämligen väl, medan de kallaste delarna av Dalarna och Värmland inte hanns med.

Flera tidiga ”Kom och visa-aktiviteter” drabbades av den kalla, sena våren och tidiga sommaren. Få rosor kom in på aktiviteterna före midsommar. Många av de intressanta rosorna som lämnades in på ”Kom och visa-aktiviteter” följdes upp på sina växtplatser i direkt anslutning till arrangemangen. I flera fall gjordes samtidigt också insamlingar av de mest intressanta fynden.

Insamling och provodling

Under sommaren och hösten var inventerarnas effektivitet vad gäller insamlingar av rosor för provodling hög. För närvarande finns 1236 rosor i provodlingen på Fredriksdal.

Ännu återstår knappt 100 plantor att samla in och några få sent inkomna tips är ännu obearbetade.

Målsättningen för 2011 är att alla rosor som kan samlas in i form av rotskott ska vara insamlade under våren 2011. Rosor som måste okuleras samlas in under augusti 2011.

I praktiskt taget alla inventeringsområden finns alltså flera tips som ännu inte hunnit bearbetas. I mån av resurser kommer de att följas upp under 2011.

På det stora hela har enskilda plantor utvecklats mycket bra på Fredriksdals provodlingsfält. Endast några få plantor klarade inte den besvärliga vintern 2009/2010. Nya insamlingar har gjorts av dessa.

Höståterträff

En återträff, den sedvanliga höståterträffen i Vårnäs, genomfördes under verksamhetsåret. I den deltog 53 inventerare. Från 16 inventeringsområden presenterade inventerarna uppnådda resultat från sommarens inventeringsarbeten. Britta Karlsson och Eva Böhlin-Andreasson berättade dessutom om sin inventeringsresa genom kalla delar av Lappland och Norrbotten. I vanlig ordning uppstod livliga diskussioner när rosor från olika inventeringsområden jämfördes med varandra.

Vid höståterträffen medverkade Kjell Lundkvist. Han höll ett mycket intressant och inspirerande föredrag med titeln ”Kultur- och trädgårdsväxternas (introduktions)historia i Norden – nedslag genom 6000 år”.

Efter lördagens middag visade Rolf Engström ett bildspel från provodlingen på Fredriksdal.

Inventeringsdatabasen

Ca. 120 nya rosor registrerades under året i POM:s inventeringsdatabas. Dessutom läggs det kontinuerligt in ny information om redan registrerade rosor. Vid årsskiftet fanns därmed uppgifter om ca. 1100 rosor registrerade i databasen, med varierande data från några få till ca 70 karaktärer för var och en av rosorna. Vid årets slut återstår dock många hundra inventeringsblanketter att registrera. Under året har en god funktion för hantering av fotografier och andra skannade dokument skapats i databasen.

Databasen för rosor i äldre svenska trycksaker

Arbetet med att samla uppgifter om rosor i äldre svenska trycksaker i en databas har utvecklats mycket positivt under året. Datalaggningsen utförs ideellt av Irene Nettelbrant. Vid årets slut hade hon registrerat drygt 30 000 poster, hämtade från 264 publikationer.

De trycksaker som i första hand är aktuella är äldre svenska plantskolors priskuranter, ros- och trädgårdslitteratur samt andra dokument med växtförteckningar.

Databasen kommer att vara mycket värdefull ur många aspekter i samband med utvärderingen av rosorna i POM:s provodling.

DNA-studierna

Under 2007–2010 har DNA-profiler tagits fram för sammanlagt 395 okända rosor i provodlingen på Fredriksdal. Dessutom har en DNA-referensdatabas, bestående av 160 välkända arter och sorter, skapats. DNA-studierna görs i nära samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet, Området för Växtförädling och Bioteknik.

Till skillnad från tidigare år, då arbetet inom projektet tyvärr varit relativt problemfyllt, löpte 2010 års arbete helt planerligt. Förutom att 75 nya okända rosor analyserades har nya analyser av samtliga ej fungerande okända accessioner från 2008 och 2009 genomförts med lyckat resultat, med de sex utvalda primer-paren.

Årets studie fokuserade i första hand på rosor i Gallica-Gruppen och Damascena-Gruppen samt på rosor som är nära besläktade med dessa sortgrupper. Därför innefattar det bilagda dendrogrammet, bilaga 6, endast de under hela projekttiden analyserade accessionerna som hör till Gallica-Gruppen och Damascena-Gruppen samt följande sortgrupper: Alba-Gruppen, Centifolia-Gruppen, Centifolia Muscosa-Gruppen (mossrosor), Francofurtana-Gruppen, Bourbon-Gruppen och Boursault-gruppen. Observera att många av de funna rosorna ännu inte har kunnat föras till en sortgrupp.

Bland resultaten från de hittills genomförda DNA-studierna finns det många exempel på nödvändigheten att kombinera resultat från både morfologiska och genetiska studier för att den slutliga klassificeringen och valet av enskilda sorter för den nationella genbanken ska bli så korrekt som möjligt.

Flera rosor, som av inventerarna bedömts vara olika sorter när de studerats på sina fyndplatser, har visat sig ha samma DNA-profil, enligt den detaljnivå som hittills uppnåtts med sex primer-par. Omvänt har det också i många fall visat sig att rosor, som på sina fyndplatser bedömts vara identiska, har skilda DNA-profiler. För detaljinformation om erhållna resultat hänvisas till kommentarerna till dendrogrammet i bilaga 7.

De uppnådda resultaten från DNA-studien ska under de kommande åren vägas mot resultaten från de morfologiska studierna i provodlingen på Fredriksdal. Några resultat från de morfologiska studierna på Fredriksdal föreligger ännu inte. I dagsläget ger därför resultaten från DNA-studierna sannolikt ett tydligare besked om enskilda accessioners släktskap med varandra än vad de hittills genomförda morfologiska studierna från de enskilda rosornas fyndplatser gör.

De samlade DNA-studierna har redan gett ny kunskap om de äldre kulturrosornas variation och släktskap, vilket på sikt - när hela rosinventeringen avslutats och utvärderats - kommer att resultera i att delar av rosornas släkträd måste skrivas om.

Nordiskt och internationellt samarbete

Kontakterna med kollegor i Norge har varit få och informella under året.

Biträdande projektledaren medverkade i en nordisk-baltisk workshop (Nordic-Baltic Mobility Programme) i Tartu, Estland i september. Temat för konferensen var "Documentation and access to information and material of vegetatively propagated plants and forest resources".

Inventerarnas diskussionsforum

Inventerarna har här en möjlighet att diskutera diverse frågor av gemensamt intresse för rosinventeringen. Aktiviteten var ganska låg under året, men förväntas öka de kommande åren, när arbetet med att identifiera de funna rosorna intensifieras.

Utmärkelsen Guldärtan

POM:s rosprojekt har inte delat ut någon Guldärta under 2010.

Nationella genbanken – Centrala samlingen och klonarkiv

Inom ramen för diskussionerna om det slutliga bevarandearbetet har diskussioner fortlöpande förts inom projektet och vid projektledarmöten om hur detta arbete på bästa sätt kan genomföras för vårt lands kulturrosor. Ett tidigare utarbetat förslag på tänkbara klonarkivvärdar har bearbetats under verksamhetsåret.

Det första av POM:s klonarkiv invigdes under sommaren i Lycksele: Lapplands kulturbotaniska trädgård. I Rosenlunds Rosarium i Jönköping har lokalt funna rosor, som uppfyller POM:s bevarandekriterier, börjat planteras.

Roskort

Med anledning av introduktionen av att den första POM-rosen, 'Lövhult', introducerades i handeln trycktes ett kort med foto och text för att underlätta marknadsföringen av sorten.

Rosbok och landskapsrosor

Arbetet med projektgruppens tidigare beslut att ge ut en bok som beskriver intressanta rosor som påträffats under inventeringen fördjupades under året. Projektet ska ledas av en redaktionskommitté bestående av Lars-Åke Gustavsson, Eva Jansson och Henrik Morin. Författarna ska vara de inventerare som vill och har kompetens för uppgiften.

Bokens titel bestäms senare. Omfånget uppskattas till i storleksordningen 300 sidor. Bildmaterialet ska vara rikhaltigt. Utgivningen planeras till våren 2013. Det är önskvärt att boken ges ut på ett etablerat förlag.

Grunden i boken ska bli landskapsvisa berättelser om funna rosor och de miljöer där rosorna bevarats. Även de människor som bevarat rosorna ska få stort utrymme i boken. "Folkliga" aspekter ska särskilt betonas. Ägarnas rosnamn ska användas i stor utsträckning.

I varje landskapskapitel ska landskapsrosor utses, beskrivas och motiveras. Kriterier ska utarbetas för att tydliggöra hur de enskilda landskapens rosor ska utses.

Att utse landskapsrosor kan bli ett utmärkt sätt att marknadsföra några av POM-rosorna.

Arbetet med boken och arbetet med att utse landskapsrosor ska ske i samverkan med Svenska Rosensällskapet.

2.6 Träd- och buskuppet (projektansvarig: Katarina Wedelsbäck-Bladh)

Föredrag

2 mars Information om POM för Landskrona trädgårdssällskap

3 mars Undervisning på kursen *Bebyggelsens gröna kulturarv* i Alnarp. Temat var Programmet för odlad mångfald.

21 mars För att uppmärksamma året för biologisk mångfald hade Eslövs bibliotek ordnat en temadag om biologisk mångfald, där projektledaren berättade om Programmet för odlad mångfald och träd- och buskuppet.

30 mars	Information om POM för Sjöbo trädgårdssällskap
9-10 april	Trädgårdsmässan, Älvsjö – <i>Äldre växter att värna och återplantera</i> : om inventering, bevarande och marknadsföring. Halvdagsseminarium med ett föredrag om inventering av äldre träd samt ett kort föredrag om Träd och buskuppet
11 juni	Kurs och föredrag på Läns museet i Härnösand
15 augusti	Information om POM på Löfsta slott, Östergötland
13-16 september	Tartu, Estland. Temat för mötet var <i>Documentation and access to information and material of vegetatively propagated plants and forest resources</i> inom det s.k. Nordic-Baltic Mobility Program. Föredraget hade titeln <i>Conservation of genetic resources in Sweden; the call for trees and shrubs</i> .
24 september	Göteborgs regiondagar – föredrag om Träd- och buskuppet under temat ”Programmet för odlad mångfald (POM) – vad är det och hur kan vi medverka till att bevara gamla kulturväxter i offentliga miljöer?”
19 november	Deltagande i möte med norska nationella programmet. Information om aktiviteter i det svenska nationella programmet

Inventerings- och insamlingsresor

28-30 april	Småland och Halland
25-28 maj	Stockholm
7 juni	Inventering Svalöv
10-15 juni	Sundsvalls-/Härnösandsområdet
15-18 juni	Västergötland
8-9 september	Östergötland
20 oktober	Inventering Arlööv

Andra projektrelaterade aktiviteter

- Referensgruppmötet hölls på Bergianska trädgården 25-26 maj.
- Märkning av poppelsamlingen inför flytten
- Märkning och flytt av alla kruklade växter till vinterförvaring
- Registrering av rostkänslighet hos de insamlade poppelklonerna
- Genomförande av FoU-projektet ”Genetisk diversitet i *Syringa vulgaris*”
I arbetet ingick att samla in och ta bladprov av de utvalda kollekten som skulle ingå i studien. Totalt ingick 64 kollekt som analyserades med AFLP metoden.
- Utskick om påminnelse till statsträdgårdsmästarna så att de inte glömmer att komma in med tips till träd och buskuppet.
- Diskussioner med Elitplantstationen (EPS) för att undersöka möjligheter för ett framtida samarbete av uppförkning av träd och buskar.
- Ett arbete med att undersöka det framtida bevarandet av Magnus Johnssons clematissamling har påbörjats. Detta kommer att fortsätta under 2011.
- Inventeringen har nått sin slutfas, men referensgruppen har enats om att följande släkten är av extra intresse att arbeta vidare med: *Malus*, *Crataegus*, *Fraxinus*, *Sorbus*, *Populus* samt *Syringa*.
- Genomgång av listor och kataloger för att sammanställa en lista med material som kan kvalificera sig direkt in i Nationella Genbanken.

Insamlat material inom Träd- och buskuppet

I containergården finns ca 190 individer; här är mycket blandat material, men bland de växtgrupper med många olika accessioner av återfinns *Syringa*, *Philadelphus*, *Crataegus*, *Fraxinus*, *Betula* och *Ulmus*.

Fältsamlingen består i huvudsak av poppelsamlingen med 68 olika kollekt och mellan 1-12 individer/kollekt.

2.6 Sparrisuppropet (projektledare: Else-Marie Strese)

Under verksamhetsåret 2011 har inventeringen fortsatt och framför allt insamling av växter till provodling på Julita.

Under året har projektledaren tagit docentexamen vid SLU och i föreläsningen presenterat sin humleforskning.

Inventering och provodling

I dagsläget omfattar Sparrisuppropet följande antalet växter:

	Inventerat	I provodling
Humle	171	68
”Sparrisväxter”	212	125

Arter som förutom humle har kommit in är sparris, jordärtskocka, pepparrot, olika *Allium*-arter som luftlök och potatislök samt några få läkevaxter såsom åbrodd, mästerrot och rosenrot. Under 2010 gjordes en pilotodling och evaluering av 26 olika potatislökar samt provtagning av vävnadsmaterial för framtida DNA-analyser. Evaluering av övriga sparrisväxter har inte kunnat göras då allt inte är riktigt etablerat ännu.

Föredrag och kurser (huvudsakligen om POM och Sparrisuppropet)

7 maj Södertörns högskola
5 juni IDUN
4 september Västra Götalands länsstyrelse
25-26 september Nordiska museet
19 oktober Västra Götalands länsstyrelse

Mässor och publika arrangemang

9-10 april Nordiska trädgårdar, Älvsjö
7-8 augusti Invigning av Gammplatsen i Lycksele
Ett stort antal guidningar för grupper på Julita

3. Publikationer mm

3.1 POM-medarbetare

- Gustavsson, Lars-Åke. 2010. Rapportera dina okända, gamla kulturrosor under 2010 - sista möjligheten. *Rosenbladet* 2, 29.
- Gustavsson, Lars-Åke. 2010. 'Lövhult' - Årets POM-ros 2010. *Rosenbladet* 3, 26.
- Karlsson Strese, E.-M., Karsvall, O. and Tollin, C. 2010. Inventory methods for finding historically cultivated hop (*Humulus lupulus* L.) in Sweden. *Genetic Resources and Crop Evolution* 57, 219-227.
- Karlsson Strese, E.-M. 2010. Das lebendige Kulturerbe. Die Erhaltung pflanzengenetischer Ressourcen. Sitzungsberichte der Gesellschaft Naturforschender Freunde/Berlin, Bd. 47.
- Karlsson Strese, E.-M. 2010. Ingår den biologiska mångfalden i museernas kollektiva minne? *Nordisk museologi* 1,109-123.
- Karlsson Strese, E.-M. Kulturväxt och kemisk bomb. *Eskilstunakuriren*, bilagan Villa och hem, 19 maj.
- Nygårds, Lena. Guldärta och äldre kulturväxter. *Aktiv Landsbygd* 2/2010.
- Persson, Karin. Att inventera lök- och knölväxter – en handledning. *CBM:s skriftserie* 36, SLU, Uppsala.

3.2 Andras omnämnande av POM

- Billström, Lars, Träd efterlyses. *Bygg och Skog* 3/2010
- Björklund, Monica. Gamla rosor - ett doftande kulturarv att bevara. *Stenmuren - Hembygdsnytt från Kalmar län* 2, 16
- Christiansen, Anette. 2010. POM i slutspurten. *Rosenbladet* 3, 25
- Gramén, Barbro, Några gamla trädgårdar runt Norrga. *Grödinge hembygdstidning* 1/2010
- Gramén, Barbro, Några gamla trädgårdar runt Norrga (del 2): Norrgalund. *Grödinge hembygdstidning* 2/2010
- Gramén, Barbro, Några gamla trädgårdar runt Norrga (del 3): Norrga Norrgård. *Grödinge hembygdstidning* 3/2010
- Gramén, Barbro, Några gamla trädgårdar runt Norrga (del 4): Zionsborg. *Grödinge hembygdstidning* 4/2010
- Hallin, Ulrika, Lukt pioner i Örebro. *Koloniträdgården* 4/2010
- Hedlund, Monika, Träd med vacker bark. *Dagens Nyheter* 2010-02-10
- Magnusson, Agneta, Täppans blomster och leksandslök. *Dagsverket* 1/2010
- Olsson, Kent, Kvinnofrukost med trädgårdshistoria. *Falukuriren* 2010-03-19
- Staake, Britta, Vill inspirera till odling. *Värmlands Folkblad* 2010-06-10
- Sundberg, Kajsa, Hittar växter i Bunge. *Gotlands Allehanda* 2010-06-15
- Wirgård, Britt-Marie. 2010. POM i Värmland. *Rosenbladet* 3, 27
- Wärle, Ingela, Perenner från förr räddas för framtiden. *Hemmets Journal* 2010-06-10
- Ågren, Annika, Kort om träd- och buskuppet. *Sydsvenska Dagbladet* 2010-08-08

Nedan följer exempel på krönikor som en nordligt boende inventerare, Mariana Mattsson, under året har skrivit i tidningen *Hemträdgården* under den övergripande rubriken "Bland hitterosor & blomsterlottor":

- nr 1 sid 37 "Rosdetektiver gör fynd"
- nr 2 sid 29 "Nakna hus får trädgård"
- nr 3 sid 18 "Trädgårdsforum - liveversionen"
- nr 4 sid 37 "Kan man äta sånt?"

nr 5 sid 37 "Bragdguld till trädgårdstokar"

nr 6 sid 9 "eXtreplantor krossar zonen" samt en notis i nr 6, sid 60 "Första kulturbotaniska trädgården invigd".

Vidare:

"Äppelmirakel i Lappland" – *Pomologen* nr 1/2010 sid 12-13

"Ärvda rosenklenoder" samt "Lapplands kulturbotaniska trädgård" – *Tidskriften Västerbotten* nr 2, sid 56-59 resp. sid 60-63

"Nakna hus får trädgård" – *Tidningen Hjärtbladet* nr 2/2010

"En exotisk trädgårdsupplevelse" – *Metropolen* nr 2/2010 sid 18

Hon och medarbetare har också skrivit och producerat boken "Minns du hur korovan smakade?" (BoD, Norderstedt 2010) som kan beställas via Studieförbundet Vuxenskolan i Lycksele.

Ett större antal artiklar och notiser har skrivits om Lapplands Kulturbotaniska Trädgård i Lycksele – "Kulturbotan" – i såväl lokal press som trädgårdstidningar, bl.a.

"Nakna hus får kläder" och "Unik trädgård invigs", *Västerbottens Folkblad* 20/2 och 3/8, samt

"En växtskatt växer fram på Gammplatsen", *Västerbottens Kuriren Hus & Trädgårdsbilaga* sid 24-25.

POM och Kulturbotan har även presenterats i trädgårdssällskapets tidning *Rotposten* med bl.a. ett specialnummer i nr 3, 7-13.

I *Rotposten* har också perenninventeraren Elisabet Alnerson medverkat med en serie porträtt om personer som räddat POM-växter:

nr 1/2010 sid 13 "Möte med en Kulturväxtbeskyddare"

nr 2/2010 sid 14 "Kulturskatter hos Greta"

nr 3/2010 sid 6 "Sommar hos Bosse - livskvalité dygnet runt"

nr 4/2010 sid 6 "Det började med fiskar..."

3.3 Övriga mediakontakter

SR P4 Kristianstad 2010-11-12 intervju (Jens Weibull) angående det nya köksväxtdirektivet

SR P1 Vetandets värld 2010-11-12 intervju (Karin Persson) om POM under temat "Biologisk Mångfald" och arbetet med att bevara bland annat lökväxter

Krukväxtuppropet sprids över landet, *Folket*, Eskilstuna 14 januari 2010.

Deltag i krukväxtuppropet! *Trädgård Norr* nr 1 2010.

Historiska rötter, *Hus och Hem* s. 84 – 87 nr 2 2010.

Tulipae Hortorum – en utställning om tulpaner. *Hemträdgården* nr 2 2010

Lantbruksuniversitetet efterlyser gamla krukväxter, *Skånska Dagbladet* 10 maj 2010.

Hitta växter i Bunge. *Gotlands Allehanda* 5 juni 2010.

Perenner från förr – räddas för framtiden. *Hemmets Journal* 10 juni 2010

Var med och berätta! Mormors blommor tar revansch, *LAND* s. 12-13, nr 43 22 oktober 2010.

Krukväxter med historia, *Blomsterbranschen*, s. 22-24 nr 7 november 2010.

"Historien om Neta", Krönika från Fagereds pastorat 2010.

Ansökan till Stiftelsen Lantbrukets Utveckling – Trädgård – Försäljningsfrämjande åtgärder och reklam

Vidareutveckling av värdekedjan i koncepten Rosens Dag och Årets Ros

Sammanfattning

GRO Plantskolor ansöker om 500 000 kr för att under tre år utveckla arbetet med Rosens Dag och Årets Ros. Egen och extern finansiering uppgår till totalt 510 000 kr.

För att stimulera försäljningen av rosor har GRO Plantskolor sedan 2008 arbetat med koncepten Rosens Dag och Årets Ros samt arbetat med att få ut information om dagens rossortiment till viktiga grupper. Koncepten har utvecklats bra, försäljningen av rosor har äntligen börjat öka, men det finns fortfarande mycket stora outnyttjade mervärden. Nu ansöker vi om medel för att med hjälp av koncepten verkligen börja nå den försäljningspotential rosor har. Detta vill vi uppnå genom att vidareutveckla de aktiviteter och den information som tagits fram och genom att identifiera och utveckla nyckelpunkter i värdekedjan rossort – odling – försäljning - slutanvändning och därmed skapa mer sysselsättning och större lönsamhet.

Målsättningen är att koncentrera projektet till de tre områden där framgångarna har varit som störst: Utbildning, Årets Ros och Rosens Dag aktiviteter. Vi avser att utveckla de tre områdena ytterligare men också underhålla intresset för de aktiviteter som redan har gjorts så att det medverkar till att sprida kunskap och intresse om rosor och deras olika egenskaper. Projektet är unikt i och med att det genomförs med aktörer från både kommersiellt och ideellt håll. Samarbetspartners är nämligen POM (Programmet för Odlad Mångfald), Svenska Rosensällskapet och enskilda ideella initiativ.

Projektbeskrivning

Bakgrund

Rosor, speciellt rabattrosor, har länge ansetts vara något av det mest odlingskrävande man kan ha i trädgården. Såväl professionella som hemträdgårdsägare har ansett dem alltför krävande och övergått till att plantera andra typer av växter, t ex. perenner och blommande buskar, där man vill ha en blommande yta. Därmed minskade försäljningen av rosor kraftigt.

Men det finns mängder av tåliga, friska, generöst blommande och lättskötta rosor vid sidan av de skötselkrävande sorterna som gett rosor dess rykte om att vara svårodlade. Dessa lättskötta rosor finns både bland äldre, beprövade sorter som odlats länge och bland de nyare sorterna som tagits fram just med tanke på lättskötthet, anspråklöshet kombinerat med sundhet och långvarig blomning. De passar i olika miljöer, sammanhang och lägen där man för närvarande sällan använder rosor.

Genom arbetet med marknadsföringsplattformerna Rosens Dag och Årets Ros har rosor fått ett ökar och stort utrymme i media där bilder, känslor och information om dessa tåliga, friska och vackert blommande rossorter har lyfts fram. Utbildningarna för butikspersonal har varit välfyllda och uppskattade.

Under tiden för projektet ”Försäljningsbefrämjande åtgärder för rosor” har den långa trenden med minskad försäljning av rosor vänts till en kraftig ökning av försäljningen under perioden 2007 – 2009. Den ökning som skett de tre senaste åren har uppnåtts inom företag som varit engagerade i Rosens Dag-projektet och vår intension med detta projekt är att även övriga företag skall kunna ta del av ökningen. De förändringar som skett under perioden är ökad medial exponering genom evenemangen inom projektet och gradvis ökad kunskap i alla led. Utbildningen, Rosens Dag och Årets Ros tycks kunna vara centrala framgångsfaktorer för en fortsatt långsiktig och hållbar utveckling inom rosnäringen.

Ett gemensamt visionärt styrdokument har tagits fram och ligger till grund för plattformen och samarbetet Rosens Dag och Årets Ros. Rosens Dag är i dag ett inregistrerat varumärke som samäggs av parterna. Kombinationen av projektgruppens medlemmars olika kompetens och nätverk – med expertis och passion i förening – har gjort gruppen stark, långsiktig och kapabel.

Syfte

Syftet med projektet Värdeutveckling av koncepten Rosens Dag och Årets Ros är att ta vara på momentet i den positiva trend som nu finns och att utveckla de nu etablerade marknadsföringsplattformarna Rosens Dag och Årets Ros för att förändra marknadens värderingar om rosor och på så sätt nå en långsiktig och hållbar ökad försäljning.

Mål

Detta projekt har följande övergripande mål:

- Att långsiktigt ändra attityden och värderingen kring rosor från att de är svårödlade och exklusiva till att rosor är lättödlade och en vardagslyx var och en kan unna sig.
- Att öka kompetensen om rosor i försäljnings- och slutanvändarleden i värdekedjan och att utvidga detta arbete till att även omfatta rosor i den gröna utemiljö.
- Att nå fler personer som arbetar med rosor i butiker, konsumenter och även personer som arbetar inom den gröna utemiljön.
- Att utveckla och använda de utarbetade marknadsföringsplattformarna Rosens Dag och Årets Ros som strukturer och värdebärare.
- Att med 2007 som basår öka den årliga försäljningen av rosor i Sverige med 50% fram till 2013.

Genomförande

Utbildning

Utbildningsmaterial har tidigare tagits fram för butikspersonal. De kurserna har varit uppskattade. Inom ramen för konceptet Rosens Dag kommer det att genomföras teoretiska utbildningar och fältkurser riktade till butikspersonal.

En ny kurs ska tas fram som riktar sig mot den gröna utemiljöbranschen, det vill säga projektörer, anläggare och förvaltare. Syftet är att visa rosors potential även i offentliga miljöer och på så sätt få ut information om olika rosors egenskaper, var de kan planteras, hur de kan användas samt skötas. Den här kunskapen saknas inom den gröna utemiljön och är efterfrågad. Genom kurser kan kunskapsnivån höjas och intresset för plantering av rosor i den offentliga miljön utvecklas, vilket i sin tur ger en ökad produktionsvolym bland plantskolorna.

I kontaktytorna med media och journalister ska kunskapsbildning om rosor vara ett viktigt moment som dock inte får överskugga fokuset på värdefull publicering.

En kurs riktad mot media och journalister ska tas fram och genomföras. Detta för att öka deras intresse för rosor och förbättra deras förmåga att skriva korrekt.

Slutkunden utbildas dels genom media, dels genom mötet med personalen och dels genom den information som följer med rosorna vid inköpet. Gentemot konsumenten ska fokuset ligga på skötsel av rosor, sortval i olika situationer och hur man kan använda rosor för att lösa olika problem och frågeställningar i den egna trädgården.

Marknadsanalys

I dag finns inga övergripande marknadsanalyser av rosor i Sverige. Det är en brist som behöver åtgärdas. Kommer inte analyser till stånd på annat sätt, ska projektet söka kontakt med högskolor och universitet för att se om det inom ramen för lämpliga utbildningar går att genomföra vissa analyser som elevarbeten. Referensgruppen i Rosens Dag kommer då att bistå eleverna i egenskap av samtalspartner.

Rosens Dag

Rosens Dag är både den faktiska dagen och hela konceptet. Här beskrivs aktiviteterna runt själva dagen. Liksom tidigare ansvarar de olika butikerna, rosarierna, botaniska trädgårdarna och rossällskapen för den mängd av aktiviteter som kommer att ske kring rosens dag (2 juli och följande helg).

För att inspirera varandra kommer information om och exempel på olika aktiviteter att spridas. Rosens Dag kommer varje år förutom grundaktiviteterna ha ett tema som inbjuder till samarbete med andra områden där rosor spelar roll. Det kan handla om rosor i maten med samarbete med den svenska gastronomin och mattidningar, rosor i konsten, rosor inom hälsa och kosmetik etc. Dessa teman tas upp i utskicken till ackrediterade och media.

Projektet kommer att arbeta för att Rosens Dag blir utmärkt i Almanacksförlagets kalender. Detta för att ytterligare uppmärksamma Rosens Dag hos allmänheten. Aktiviteterna läggs upp på Rosens Dags, redan framtagna hemsida, www.rosensdag.se.

Året Ros

För att på ett tillförlitligt sätt kunna tillhandahålla Årets Ros i butik kommer en expertgrupp att utse vilken/vilka rosor som blir Årets Ros. Från det nuvarande konceptet där allmänheten får rösta fram Årets Ros ur en grupp av tio rosor som har nominerats av en expertgrupp så kommer vi i stället att arbeta med en längre framförhållning. Detta för att säkerställa att den/de rosor som utses ska finnas tillgängliga i butik i tillräcklig omfattning när Årets Ros offentliggörs. Det leder också till att årets ros kommer att spegla en större bredd av det stora utbudet som finns, genom att även mindre kända men mycket bra sorter kommer att kunna utses. Så snart Årets Ros är utsedd kommer medlemmarna i GRO Plantskolor samt de plantskolor som inte är medlemmar men är med och finansierar projektet att få reda på vilken/vilka rosor det blir för att kunna producera upp en tillräcklig mängd. För övriga ska det vara en väl bevarad hemlighet (för övriga) fram till den dag Årets Ros presenteras för pressen.

När Årets Ros har presenterats för pressen kommer den informationen att läggas ut på hemsidan www.rosensdag.se

De resultat som presenteras i projektet *Kvalitetslyft för rosor* kommer att användas vid expertgruppens arbete när man utser Årets Ros.

Årets POM-ros

Årets POM-ros utses av Programmet för Odlad Mångfald, POM. Den väljs bland de mest intressanta och odlingsvärda av de rosor POM funnit i sin landsomfattande inventering av äldre kulturrosor. Samarbetet mellan projektet Rosens Dag och POM kommer liksom tidigare att fortsätta. Årets POM-ros kommer att presenteras samtidigt som Årets Ros på Rosens Dag den 2 juli. Även den ska väljas tidigare för att hinna produceras innan den offentliggörs.

Årets POM-ros har alltid en intressant historia knuten till sig vilket lyfter fram rosor som kulturbärare ur olika aspekter de olika åren.

Ackreditering

Ackrediterade företag är anknutna till Rosens Dag genom en ansökan där de ställer sig bakom Vision och Mål för Rosens Dag och förbinder sig att uppfylla vissa krav på kvalitet och kunskaper. Detta garanterar viss lägsta nivå och genererar en ökad trovärdighet för handelsledet hos konsumenten och skapar i förlängningen en grund för värderingen att man kan lita på rosor som lättodlad och prisvärd vardagslyx. I gengäld får de ackrediterade företagen vissa förmåner, som rätten att använda Rosens Dags logo (som en kvalitetsstämpel), rätten till gratis material som finns på hemsidan och information om vilken ros som blir Årets Ros i god tid innan den presenteras offentligt. För närvarande är 29 företag och tre rosarier ackrediterade. Målsättningen är att genom ett aktivt arbete öka antalet ackrediterade företag, representanter för den gröna utemiljön och rosarier.

Ackrediterade företag kommer att erbjudas hjälp med faktagranskning av deras produktkataloger gällande rosor, allt för att ge så korrekt information till kunden. I dag förekommer fel i sortmärkning och i bildpresentationer av rosor i upp till 10 % av fallen.

Ackrediteringen har initierats men behöver stämmas av för att säkerställa att den ligger på rätt nivå så att målen med den uppnås.

Marknadsföringsmaterial

För att kunna markera ännu tydligare och föra fram Årets Ros kommer speciella krukor och etiketter tas fram för Årets Ros. Även affischer, bildmaterial med mera som de ackrediterade butikerna kan använda i sin marknadsföring i butik.

För att göra Årets Ros ännu tydligare i butik kommer olika produkter tas fram för att underlätta, ändra värderingar och lyfta marknadsföringen mot slutkunden.

Ett antal informationsblad kommer att tas fram gällande skötsel av rosor i hemträdgården och lämpliga sortval för olika odlingsbetingelser. Materialet ska läggas på hemsidan tillgängligt för nedladdning av ackrediterade butiker.

Till grund för informationsbladet ligger Rosensällskapets tidigare arbete inom området.

Hemsidan

På www.rosensdag.se kan alla intresserade läsa om rosor och om aktiviteter på Rosens Dag. Här finns bland annat kalendarium för olika aktiviteter, utförliga odlingsråd för rosor, information om Årets Ros och Årets POM-ros. Det finns också specifik, lösenordsskyddad information som riktar sig till journalister, som pressmeddelanden, bilder för nerladdning m.m. samt till ackrediterade företag i trädgårdsbranschen.

På hemsidan finns även en webbaserad introduktionskurs om rosor som riktar sig till företag som är ackrediterade. Ett liknande upplägg kommer att göras för målgruppen som arbetar inom utemiljö, utöver de fysiska kurser som kommer att tas fram och genomföras.

Hemsidan kommer att vidareutvecklas med information om olika rosor och deras odlingsvärde, Årets Ros, Årets POM-ros, aktiviteter med mera.

Pressinformation

Presskonferenser kommer att hållas i samband med lanseringen av Årets Ros och inför Rosens Dag.

Pressmaterial med information om årets aktiviteter, Årets Ros och Årets POM-ros kommer tas fram inför pressinformationen. Material kommer att delas ut till de journalister som är närvarande samt distribueras till övrig relevant media. Pressbevakning kommer att köpas från något företag som tillhandahåller den tjänsten.

Projektledning

En referensgrupp, tillika expertgrupp (gällande Årets Ros) kommer att tillsättas. De som kommer att ingå i gruppen är:

Nils Andersen
Splendor Plant
Norra Kustvägen 469
263 92 Jonstorp
Tel: 042-366105
nils.andersen@splendorplant.se

Göte Boberg
Löta Trädskolor AB
640 43 Ärla
tel: 016-70590

Bernt Åhslund
Hallandsåsens Plantskola AB
Våxtorpsvägen
312 97 Laholm
tel: 0430-26385
bernt@hallandsasensvaxtbutik.se

Lars-Åke Gustavsson
POM, Programmet för odlad mångfald
Gisela Trapps väg 1
254 37 Helsingborg
tel: 042-104500
rosa.eu@telia.com

Liselotte Dahlin
Initiativtagare till Rosens Dag
Björkholmen
776 98 Garpenberg
Tel: 0225-20104
liselotte-dahlin@telia.com

Projektledare
Helena Verghese Borg
Svenska Rosensällskapet
Forsviksvägen 49
546 72 Mölltorp
Tel: 0505-30562
helena.v.borg@carlsborg.net

Helena har varit ledamot i Svenska Rosensällskapets styrelse under åren 2004 – 2010 och samtidigt redaktör för deras medlemstidskrift Rosenbladet. Sedan 2003 har hon lett lokalgruppen Skaraborgsrosen, en av Rosensällskapets 14 lokalgrupper. Hon har lång erfarenhet av rosor (över 300 olika sorter) i sin egen trädgård och är ofta anlita som föredragshållare och kursledare i ämnet rosor och rosodling. Hon har sedan 2005 varit inventerare i POM:s projekt Rosuppropet och också varit medlem i Rosens Dags projektgrupp sedan starten 2008.

Utbildning på högskolenivå: översättare i språken svenska-engelska-finska.

Tidplan

Projektet startar den 1 april 2011 – 31 mars 2014.

Resultatsförmedlingsplan

Under projekttiden kommer rapportering om projektets aktiviteter och resultat att ske en gång per år i tidningen Viola. Även slutrapportering kommer att ske i Viola. Under förutsättning att utrymme finns i tidningen kommer detta att ske inom tre månader efter att projektet avslutats.

Rapportering till medlemmarna i GRO Plantskolor kommer att ske regelbundet via e-post, det digitala Nyhetsbrevet och i samband med GRO Plantskolors årsmöte. Rapportering kommer också att ske till medlemmarna i Rosensällskapet i deras tidskrift Rosenbladet samt landets rosarier.

Ansökan till Stiftelsen Lantbrukets Utveckling – Trädgård – Kvalitetsprodukter

Kvalitetslyft för rosor i Sverige

Sammanfattning

GRO Plantskolor ansöker om 1 050 000 kr för att under en tre års period arbeta med systematisk insamling av olika rossorters odlingsvärde för att höja kvaliteten på det sortiment av rosor med tillhörande information som saluförs och används i Sverige.

I Sverige är det lika viktigt att arbeta för att höja kvalitets- och kunskapsnivån inom rosproduktionen, handeln med rosor och i rosenträdgårdar, som att marknadsföra rosor gentemot konsument. Rosen som konsumenten köper måste i större utsträckning motsvara konsumentens förväntningar om att rosen lämpar sig för det svenska klimatet och att den information som lämnas om rosen är korrekt.

Projektet syftar till att höja kunskaps- och kvalitetsnivån när det gäller rosor och därmed deras konkurrenskraft. I projektet samarbetar svensk trädgårdsnäring med ideella krafter för att nå gemensamma mål.

Projektbeskrivning

Det finns ett stort behov hos både privatkonsumenter och professionella användare att veta mer om olika växters egenskaper, odlingsvärde och hur de fungerar på olika platser i landet. Det är önskvärt men inte ekonomiskt och organisatoriskt realistiskt att provodla växtmaterial i speciella odlingsvärdesförsök. En framkomlig väg är däremot att på ett systematiskt och standardiserat sätt värdera olika växters utveckling och odlingsvärde på olika platser och ståndorter där växterna är planterade och därefter samla informationen i en växtdatabas.

De problem som finns idag när det gäller sortiment, kvalitet, kunskap och korrekt information är inte på något sätt unika för rosor. Arbetssättet som kommer att tas fram är tillämpbart även på andra produktgrupper inom svensk trädgårdsnäring och kommer att ge värdefulla erfarenheter inför framtida kvalitetshöjande insatser. Rosor är en sortimentsgrupp väl lämpad för ett pilotprojekt eftersom ett stort rossortiment finns samlat i rosarier, plantskolor och privata samlingar i hela landet, det finns stora sundhets- och hårdighetsproblem i rossortimentet och någon systematisk utvärdering av olika rossorters odlingsvärde inte har gjorts.

Arbetet med att utveckla och förbättra det sortiment av rosor som tillhandahålls och används i Sverige är av nationellt intresse. Inom projektet kommer arbete ske med att öka andelen friska och hårdiga rosor inom svensk produktion, handel och användning.

Ett förbättrat sortiment av rosor i odling och användning, en höjd lägsta nivå när det gäller kvalitet på de rosor som saluförs och på den information som förmedlas stärker svensk trädgårdsnärings konkurrenskraft och skapar tillväxt i företag som på ett eller annat sätt arbetar med rosor. Inom svensk plantskolenäring är de flesta företagen inte enbart producenter, utan även grossister. Antalet företag inom svensk trädgårdsnäring, som arbetar med rosor, och som berörs av det här projektet, är alltså avsevärt större än antalet företag som producerar rosor.

Syfte

Syftet med projektet är att höja företagens kunskaps- och kvalitetsnivå i olika avseenden och därmed höja kvaliteten på sortimentet av rosor som saluförs och används i Sverige.

Mål

Att en större del av de rosor som säljs och används i Sverige efter projektets tre år är friskare och bättre anpassade till det svenska klimatet än vad som är fallet idag. Samt att information om rosor från kommersiella aktörer om tre år är korrekt i större utsträckning än vad som är fallet idag.

Genomförande

För att kunna nå ut med information om de rekommendationer som görs kring olika rossorter på ett kostnadseffektivt sätt riktar vi in oss på journalister och personer som yrkesmässigt handlar med eller använder trädgårdsväxter, samt rosarier.

Värderingsmall

För att systematiskt kunna värdera olika rosors odlingsvärde på ett bra och likvärdigt sätt måste en standardisering utarbetas. I framtagningen av en standardisering, ett så kallat värderingsformulär, ska hänsyn tas till att informationen på ett lättarbetat sätt kan föras in i en växtdatabas. I arbetet med att fastställa värderingsmallens olika bedömningskriterier kommer man dels att titta på utländska odlingsvärdesprovningar av rosor (t.ex. Tyskland) men även hur utvärdering av nya sorter sker inom E-plantsystemet, där det läggs stor vikt på hårdighet och sundhet. Ett häfte med bilder kommer att sammanställas för att lättare kunna genomföra värderingen.

Utvärdering av rosor

Utvärderingen av rosor kommer att ske hos olika privatpersoner, rosarier och plantskolor som redan har ett stort sortiment av rosor. De kommer att använda sig av det framtagna värderingsformuläret. Privatpersoner och rosarier kommer att kontaktas via Svenska Rosensällskapet som är en samarbetspartner i projektet.

Samordning

En samordnare håller kontakten med de inblandade personerna/rosarierna/plantskolorna i utvärderingen angående vilka sorter som ska värderas samt stimulera till plantering av nya sorter som behöver värderas. För att kunna pröva nya sorter kommer samarbete ske med plantskolor, sorträttsinnehavare och/eller förädlare som kan tillhandahålla nya sorter.

Datahantering

Värderingsformulären skickas varje vinter in till en registrerare som lägger in värdena i databasen. Även äldre utvärderingar av olika rosors odlingsvärde, som gjorts vid tidigare tillfällen inom Rosensällskapet, tas med i värderingen.

SvePlantInfos (www.sveplantinfo.se) växtdatabas, som är en existerande databas med över 8000 växter, kommer att vidareutvecklas så att den kan klara inläggning och rationell bearbetning av de data i utvärderingarna som samlas in. Detta kräver en utbyggnad av databasen med bl.a. tillägg av egenskapsfält för olika växter. SvePlantInfo har tagits fram av delar av medlemmarna i GRO Plantskolor. SvePlantInfo är en offentlig databas som uppdateras kontinuerligt och är flitigt använd av plantskolor, journalister, skolor och privatpersoner.

Databasen används också som artikelregister i affärssystemen hos en stor del av landets odlare, grossister och återförsäljare, som uppdaterar sina artikelregister efterhand som ny information tillkommer i databasen. Utvecklingen av SvePlantInfo med utvärderingen av rosor kommer att användas som ett pilotprojekt där man sedan kan göra ett liknande för andra växtgrupper.

Expertgrupp

När det har samlats in tillräckligt med data om en specifik sort gör en expertgrupp en utvärdering av informationen och ger en rekommendation om sortens odlingsvärde, användningsområde, jämförelse med andra sorter med mera.

Samordnaren av provodlingarna, registratören av utvärderingarna samt expertgruppen kommer att arbeta direkt mot databasen på Internet.

Marknadsföring av resultat.

Den nya informationen om olika sorters odlingsvärde kommer direkt att föras in i databasen på www.sveplantinfo.se så snart en sort utvärderats. Löpande information om vilka sorter som utvärderats kommer att meddelas odlare, grossister och detaljister som sedan kan hämta information i databasen. Denna information ger underlag till bättre sortimentsval, katalogtexter, konsumentinformation etc. i nästa led.

Pressinformation kommer att skickas ut om projektet när det har kommit igång med provodlingen samt när de första utvärderingarna har gjorts i växtdatabasen och därefter löpande om hur arbetet fortskrider. Presentation kommer även att ske i samband med mässan Elmia Garden.

Projektledning

En referensgrupp kommer att tillsättas för projektet kvalitetslyft för rosor i Sverige.

Göte Boberg
Löta Träskolor AB
640 43 Ärla
tel: 016-70590

Bernt Åhslund
Hallandsåsens Plantskola AB
Våxtorpsvägen
312 97 Laholm

tel: 0430-26385
bernt@hallandsasensvaxtbutik.se

Lars-Åke Gustavsson
POM
Gisela Trapps väg 1
254 37 Helsingborg
tel: 042-104500
rosa.eu@telia.com

Helena Verghese Borg
Svenska Rosensällskapet
Forsviksvägen 49
546 72 Mölltorp
Tel: 0505-30562
helena.v.borg@carlsborg.net

Liselotte Dahlin
Björkholmen
776 98 Garpenberg
Tel: 0225-30104
liselotte-dahlin@telia.com

Projektledare
Nils Andersen
Splendor Plant AB
Norra Kustvägen 469
263 92 Jonstorp
Tel: 042-366105
nils.andersen@splendorplant.se

Nils Andersen ingår i referensgruppen och kommer att ha rollen som projektledare. Nils är hortonom, VD för Splendor Plant, Ordförande i GRO Plantskolesektion och en av drivande krafterna bakom flera framgångsrika utvecklingsprojekt inom plantskolenäringen såsom E-plantsystemet, Databasen Sveplant Info m.m.

Tidplan

Projektet startar den 1 januari 2011 – 31 december 2013.

Resultatsförmedlingsplan

Under projekttiden kommer rapportering om projektets aktiviteter och resultat att ske en gång per år i tidningen Viola. Även slutrapportering kommer att ske i Viola. Under förutsättning att utrymme finns i tidningen kommer detta att ske inom tre månader efter att projektet avslutats.

Rapportering till medlemmarna i GRO Plantskolor kommer att ske regelbundet via e-post, det digitala Nyhetsbrevet och i samband med GRO Plantskolors årsmöte. Rapportering kommer också att ske till medlemmarna i Rosensällskapet i deras tidskrift Rosenbladet samt landets rosarier. Informationen om olika sorters egenskaper kommer också automatisk att uppdateras i växtdatabasen SveplantInfo, och därmed direkt spridas till olika kommersiella aktörer som är nyttjare av databasen.